

Samenvatting

Culturele vorming is meer dan ooit van belang, nu kinderen en jongeren opgroeien in een maatschappij die zich kenmerkt door enerzijds een culturele overvloed en anderzijds een cultureel tekort. Het onderwijs speelt een cruciale rol bij de kennismaking met het omvangrijke cultuuraanbod met zijn zeer uiteenlopende betekenissen. Door kinderen op jonge leeftijd kennis te laten maken met kunst, cultureel erfgoed en media, leren zij ontdekken wat cultuur betekent voor henzelf en voor de maatschappij.

De minister en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur gevraagd advies uit te brengen over de wijze waarop de positie van cultuureducatie in het primair en voortgezet onderwijs kan worden verstevigd. Aanleiding voor de adviesaanvraag is de vraag hoe cultuureducatie het beste kan worden verankerd in het onderwijs. Daarbij speelt onder andere op de achtergrond mee het voornemen van de regering de extra middelen voor cultuureducatie die zij sinds 2004 in het primair onderwijs investeert, vanaf 2007 op te nemen in de lumpsumfinanciering van de scholen.

In het advies *Onderwijs in cultuur* beschrijven de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur de plaats van kunst, cultureel erfgoed en media in het onderwijs en schetsen zij een beeld van de knelpunten die zich voordoen in de praktijk. De beide raden beschouwen cultuureducatie als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het onderwijs, de cultuursector en de overheid. Uitwisseling van kennis en intensieve samenwerking tussen alle betrokken partijen leiden ertoe dat cultuureducatie in het onderwijs tot bloei komt.

Ter versterking van cultuureducatie in het onderwijs doen de beide raden een aantal aanbevelingen.

- De Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur adviseren *iedere* basisschool drie jaar lang een geormerkt budget toe te kennen voor de ontwikkeling van hun cultuureducatiebeleid. Het extra geld dat de rijksoverheid tot 2007 via de Regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs investeert, stimuleert scholen een visie te ontwikkelen op cultuureducatie en deze vast te leggen in een beleidsplan. Aangezien deze regeling gefaseerd is ingevoerd, hebben nog lang niet alle scholen voldoende tijd gehad om hun visie uit te werken en een structurele samenwerking op te bouwen met culturele organisaties in de eigen omgeving. Een tijdelijke continuering van de regeling betekent dat alleen de scholen die in 2007 drie jaar aan deze regeling hebben meegedaan het bedrag voor cultuureducatie in de lumpsum gestort krijgen. De overige scholen ontvangen nog minimaal één en maximaal drie jaar lang een geormerkt budget voor cultuureducatie.
- Cruciaal voor de ontwikkeling van cultuureducatie in het onderwijs is het opleiden van deskundige leraren. Studenten op de pabo's moeten zich kunnen ontwikkelen tot leraren met ruim voldoende culturele bagage. Het curriculum van de pabo's dient daartoe structureel aandacht te besteden aan kunst- en erfgoe-

deductie, omgevingsonderwijs, media-educatie, literatuureducatie en leesbevordering. De raden vinden het bovendien wenselijk dat alle pabo-studenten in ten minste één kunstvak afstuderen. Ook dienen zij de mogelijkheid te krijgen de specialisatie tot cultuurcoördinator of mediacoach te volgen en daarvoor een aantekening op hun diploma te krijgen.

- De raden beschouwen educatie als een kerntaak van culturele instellingen. De artistieke productie of presentatie is naar hun oordeel onlosmakelijk verbonden met communicatie en educatie. Kinderen en jongeren zijn het publiek en de makers van de toekomst. Kunst-, media- en erfgoedinstellingen zijn het om die reden aan zichzelf verplicht te onderzoeken hoe zij hen kunnen betrekken bij hun activiteiten. Zij reserveren daartoe voldoende tijd en middelen voor cultuureducatie en participeren in netwerken met scholen, culturele instellingen, intermediaire instellingen en welzijnsorganisaties. De gezamenlijke verantwoordelijkheid van scholen en culturele instellingen voor cultuureducatie maakt allerlei vormen van samenwerking mogelijk, waar zowel de leerlingen als de betrokken instellingen en scholen van profiteren. Ook de inbreng van amateurs is van belang, omdat zij het plezier van het *doen* kunnen overdragen.
- De Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur zijn van mening dat een school er goed aan doet uren en budget vrij te maken voor taken van een cultuurcoördinator. De positieve ervaringen met vakdocenten en met kunstenaars in de klas leren bovendien dat de artistieke invalshoek van kunstenaars en de kennis van vakdocenten een grote toegevoegde waarde hebben. Scholen kunnen veel meer gebruikmaken van de mogelijkheid vakdocenten voor de kunstvakken aan te stellen op bovenschools niveau of als freelancer.
- De opleiding van leraren ckv (culturele en kunstzinnige vorming) op hbo- en universitair niveau verdient aanpassing. De Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur vinden het onverantwoord docenten met bijvoorbeeld een opleiding tot tekenleraar zonder meer te vragen ook het veel bredere vak ckv te geven. Beter is het hun een aanvullende opleiding aan te bieden. De raden achten het bovendien gewenst dat toekomstige docenten ckv breed inzetbaar zijn in het onderwijsveld (op alle onderwijstypen) en in de kunsteducatiesector.
- De invulling van het leergebied kunstzinnige oriëntatie in het primair onderwijs behelst meer dan een reeks incidentele activiteiten. Het onderwijsprogramma dient leerlingen de mogelijkheid te bieden hun creatieve talent te ontplooien en hun kennis op het gebied van kunst, cultureel erfgoed en media te ontwikkelen en te verbinden met hun kennis op andere gebieden. De raden pleiten voor het produceren van doorgaande leerlijnen met activiteiten die aansluiten bij de ontwikkelingsfasen van de leerling. In elk van deze fasen kan de culturele omgeving op een passende wijze worden benut.
- Ten behoeve van de ontwikkeling van doorgaande leerlijnen pleiten de raden voor meer onderzoek. Daarbij gaat het niet alleen om een doorgaande leerlijn voor het primair en voortgezet onderwijs, maar ook om een doorgaande lijn van het voortgezet onderwijs naar het kunstvakonderwijs in het mbo en hbo. Om erfgoededucatie een sterkere theoretische basis te geven is ook meer onderzoek op dit gebied noodzakelijk.
- Om te voorkomen dat cultuurprofiel scholen hun activiteiten op het gebied van kunst, erfgoed en/of media staken als de aanvullende financiering hiervan wegvalt, adviseren beide raden de Regeling cultuurprofiel scholen voorlopig te continueren.

- Wie over enkele jaren jonge musici en dansers uit eigen land op (internationale) concert- of theaterpodia wenst te zien, dient zorg te dragen voor een optimale voorbereiding op de kunstvakopleiding. Ter financiering van vooropleidingen adviseren de raden de invoering van een gecombineerde regeling voor talentontwikkeling op kunstzinnig, sportief, ondernemend of cognitief gebied.
- Idealiter bestaan er nauwe verbindingen tussen de schoolgebonden cultuureducatie, de niet-schoolgebonden cultuureducatie en de amateurkunst, zodat leerlingen die op school enthousiast zijn geworden voor een bepaalde kunstdiscipline of culturele activiteit gemakkelijk hun weg vinden naar het plaatselijke centrum voor de kunsten, een jeugdtheaterschool of een amateurkunstvereniging. Anderzijds is het wenselijk dat leerlingen die buiten schooltijd actief zijn op het gebied van kunst, cultureel erfgoed of media, daarmee op school hun voordeel kunnen doen.